

N:o 4.

Af herr **K. G. Karlsson** i Göteborg, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t* angående lagstadgad stängningstid för handelsbutiker m. m.

Olägenheterna af en allt för lång arbetstid erkännas ju numera allmänt och man gör hvad man kan för att begränsa dem inom rimligt omfång. Den bland dessa olägenheter, som förtjänar att skarpast framhållas, är måhända den äfven samhälleliga fara, som ligger däri, att ett stort antal samhällsmedlemmar genom ett arbete, som sträcker sig öfver mera än halfva dygnet, både utslites i förtid och hindras att förskaffa sig den andliga och intellektuella utbildning, som en i sann mening mänsklig tillvaro kräfver. Människan skall ju, såsom någon sagt, ha tillfälle att tänka och lära och icke blott att arbeta och äta.

Inom en mängd yrken hafva dessas utöfvare genom sammanslutning vetat förskaffa sig förmånen af en arbetsdag, som håller sig inom måttliga gränser. Ett yrke, inom hvilket detta icke skett och näppeligen torde kunna ske, är minuthandelsyrket, som fortfarande lider af en i många fall oskäligt lång arbetstid. Svårigheterna att här åstadkomma något på den frivilliga öfverenskommelsens väg hafva hittills visat sig öfvervinneliga och torde komma att så förblifva äfven för framtiden, oaktadt att inom detta yrke det stora flertalet principaler öfverensstämma med biträdena i önskan om förkortad arbetstid. Hvad som likväl omöjliggör åstadkommandet af en ändring på den frivilliga öfverenskommelsens väg är, att om ett fåtal eller till och med blott en enda butiksinnehafvare vägrar att ingå på öfverenskommelsen eller bryter densamma, så kunna icke heller de öfriga stänga på önskad tid, emedan de då riskera att mista kunder till den eller de, som hafva sina butiker öppna senare på dygnet. Detta

förhållande inses äfven af biträdena, hvilka icke heller sökt framtvunga en ändring, utan funnit sig i förhållandena, om ock med allt starkare känsla af det otillfredsställande i sin ställning.

Då emellertid hithörande förhållanden bäst torde kunna skildras af dem, hvilka däraf närmast beröras, vill jag här återgifva det väsentliga af ett af Göteborgs minuthandelsförening gjordt uttalande rörande frågan om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker. I detta uttalande, som ju närmast håller sig till göteborgsförhållanden, yttras bl. a. följande:

»Sedan lång tid tillbaka har härstädes bland minuthandelsbiträdena, såväl de manliga som kvinnliga samt månadskarlarne, pågått en på senare tid allt starkare rörelse för vinnande af kortare arbetstid genom tidigare stängning af butikerna. Så småningom har denna rörelse omfattats jämväl af principalerna eller handlandena, hvilka velat dels tillmötesgå sina biträdens befogade önskningsar, dels ock för egen del erhålla en större ledighet från arbete. Af vissa skäl, hvarom mera här nedan, måste emellertid sträfvandet att genomföra en dylik reform rikta sig på genomdrifvandet af en för alla butiker gemensam sista stängningstid. Energiska ansträngningar i nämnda afseende hafva ock gjorts på öfvertalningens och frivillighetens väg, men misslyckats på den grund, att organisationen inom den högst olikartade minuthandelskåren af naturliga orsaker icke visat sig så fast som inom andra yrken.

Då, enligt hvad torde vara allmänt känt, samma fråga står på dagordningen äfven å andra platser inom landet samt erfarenheten visat, att densamma omöjligen kan lösas på privat väg, synes ej annat återstå än att söka åstadkomma en reform i berörda hänseende genom lagstiftningens tillhjälp.

Det nuvarande systemet — eller rättare sagdt, den nuvarande bristen på system — vållar en hel massa stora olägenheter.

I stadens centrum hafva väl de flesta större minuthandlarne redan för sin del infört den önskade reformen, i det att de numera stänga ganska tidigt, flertalet kl. 8 e. m., sommartiden kl. 7 e. m. Men många speceri-, kortvaru- och cigarrhandlare, särskildt uti förstädena, hålla allt fortfarande sina butiker öppna till kl. 10 och 11 på kvällen, ja somliga till och med ända till midnatt och därefter.

Flertalet butiker öppnas kl. 8 på morgonen, men en del redan kl. 7, ja till och med tidigare. Äfven om 8-slaget tages såsom regel, blir det en orimligt lång arbetstid i de sent stängda butikerna. Att i en butik expediera kunder under 15 à 16 timmar pr dygn, hvilket tyvärr ofta förekommer, är tydligtvis för mycket, helst som arbetet under viss tid på dagen är ytterst brådslande och forceradt. Då det dessutom i de flesta

butiker torde åtgå en kvarts timmes arbetstid eller mer efter stängningen för städning och dylikt och man vidare tager i betraktande den tid, som erfordras för att komma till hemmet och intaga kvällsmåltiden, inses lätt hvad som återstår för förströelse och hvila.

Dessa personer komma knappast i åtnjutande af tillräcklig sömn för att hålla hälsa och krafter vid makt. Än mindre få de, äfven bortsedt från den olägenhet de vålla i hemmen genom sin sena hemkomst, tid öfrig för idkande af familjelif, läsning, utveckling af personliga anlag o. d., hvartill tillfälle borde vara beredt åt dem likasåväl som åt industriarbetare och andre.

Till den sena kvällshandelns skuggsidor hör också, att den, särskildt uti förstäderna, ofta är förenad med eller snarare utgöres af en onödig och skadlig ölhandel. Det finnes nämligen ett stort antal s. k. matvaru- och hushållsaffärer, hvilka långt inpå nätterna sälja öl till afhämtning. Största delen af dessa affärers kunder utgöres af arbetare, för hvilka den lätta tillgången till maldrycker långt efter arbetstidens slut är ruinerande såväl för deras hälsa som ekonomi och familjelif.

Att den sena kvällshandeln icke är till fromma för särskildt de kvinnliga biträdena i cigarrbutikerna, torde väl endast behöfva påpekas.

Vidare bör framhållas, att uti minuthandelsaffärerna sysselsättes ett stort antal minderåriga, som tryckas af de anförda missförhållandena, under det att deras jämnåriga inom handtverk och industri erhållit lagstadgad skydd mot öfveransträngning.

Såsom ofvan antydts, är arbetet i en butik under dagens lopp högst ojämnt fördeladt. Det arbete, som sammanlagdt uträttas, skulle mycket väl kunna medhinnas på betydligt kortare tid, än hvad nu är fallet. Men utom detta slöseri med arbetskraft, medför den onödigt långa tiden för butikernas öppenstående betydliga omkostnader, t. ex. belysning, som ingalunda motsvaras af någon ökad omsättning, ty omsättningen bestämes af konsumtionen, hvilken väl i regel är oberoende af den tid butikerna äro öppna.

Visserligen kunna invändningar mot införandet af en lagstadgad gemensam stängningstid tänkas, men de lära ej vid närmare granskning förtjäna afseende.

Talet om minskade inkomster torde uteslutande beröra dem, hvilkas hufvudsakliga affär är grundad på ölhandeln om kvällarna och nätterna. Men deras förlust vore en långt större vinst för nykterheten och således äfven för hela samhället.

Möjligen kan äfven från en del cigarrhandlare väntas invändningen, att tidigare stängning skulle till deras skada medföra ökning af den redan

förefintliga cigarrförsäljningen å restaurangerna. Men denna farhåga kommer med all sannolikhet icke att besannas, ty priserna å restaurangerna äro ju betydligt högre. Man har icke sett cigarrhandeln gå under på söndagsstängningen, mot hvilken samma skäl anförts.

Hvad allmänheten beträffar, skulle denna med säkerhet understödja förslaget på det sätt, att den gjorde sina inköp före den bestämda stängningstiden.

Till och med apotekarne stänga ju numera kl. 9; och sådana brådskande fall, som kräfva en nattvakt där, kunna näppeligen tänkas i fråga om hvad som köpes i speceri-, kortvaru- och cigarrbutiker.

Förr var det annorlunda, särskildt för arbetarne, då deras arbetstid räckte längre och lönen utbetaltes senare på dagen. Numera kunna äfven arbetarne göra sina uppköp ganska tidigt, åtminstone före kl. 9, i de flesta fall före både 8 och 7 på aftonen, och för personer, som bo aflägsset, hafva de moderna kommunikationerna undanröjt all rimlig anledning att hålla på en så sen stängningstid för butikerna, som nu är rådande.

Från principiell ståndpunkt skall säkerligen den invändningen framställas, att den föreslagna reformen skulle innebära ett förtryck gent emot vissa handlande, ett ingrepp i den personliga friheten. Men detta torde kunna bemötas med en hänvisning till den tillämpade rättsgrundsatsen, att ett mindre intresse får vika för ett ojämförligt mycket större.

Här gäller det att förmå en tredskande minoritet att rätta sig efter det stora flertalets önskan att afskaffa ett verkligt missförhållande och att införa ett bättre och för nuvarande tid passande tillstånd, så att ingen gynnades på en annans bekostnad, utan alla vore likställda. För öfrigt åsyftas just frihet — rätt för alla inom handelsyrket arbetande att kunna vara fria från arbetet någon del af dagen, att vara människa och icke endast en arbetsmaskin.

Det kan möjligen frågas, om det är nödvändigt, att alla handlande underkasta sig en gemensam sista stängningstid och om saken icke skulle kunna ordnas medelst en frivillig sammanslutning af flertalet eller — med andra ord — om lagstiftaren här behöfver ingripa.

Härpå svaras, att det visat sig svårt att alltid uppdraga en bestämd åtskillnad mellan den ena och andra affären. Så hafva t. ex. frukt- och cigarrhandlare, hvilka förstnämnde till och med hålla sina butiker öppnaviss tid å söndagarne, börjat allt mer och mer tillhandahålla sådana varor, hvilka ej tillhöra deras bransch. Dessa handlande skulle genom att undantagas från den föreslagna reformen erhålla ett gynnsamt tillfälle till illojal konkurrens, som de helt säkert icke skulle underlåta att begagna sig af.

Vidare har erfarenheten visat, att det behöfs blott, att en af tjugu

handlande i en stadsdel säger nej till förslaget för att de öfriga nitton — möjligen med ett eller annat undantag — skola nödgas afstå därifrån. Den tredskandes konkurrenter våga ej för affärens skull stänga tidigare än denne, grannarne å ömse sidor måste följa exemplet och så undan för undan.

Reformens genomförande på lagvägen borde icke i och för sig kunna stöta på några oöfverstigliga hinder.»

Till sist framställer föreningen, som är sammansatt uteslutande af handlande, följande önskemål:

»att det fastställes genom lag, det alla försäljningslokaler skola vara stängda sist klockan 9 på kvällen och icke må öppnas tidigare än klockan 5 på morgonen samt, såsom en naturlig följd häraf och för att göra den ifrågasatta reformen fullt effektiv,

att all försäljning af varor utomhus förbjödes under den tid försäljningslokalerna skola vara stängda.»

Detta Göteborgs minuthandelsförenings uttalande gjordes i början af förra året, emedan man väntade, att redan då motion i ärendet skulle i Riksdagen inlämnas.

Enligt utdrag ur protokoll hållet vid allmänt sammanträde med *Stockholms specerihandlareförening* den 19 mars förra året »beslöt föreningen biträda Göteborgs minuthandelsförenings uttalande i den nu alltmera framträngande frågan om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker, dock med uttalande af önskvärdheten, att stängningstiden bestämmes från klockan 8 på aftonen till klockan 6 på morgonen».

Den 1 maj förra året hade jag äran från *Karlstads handelsförening* mottaga en skrifvelse så lydande:

»Med anledning af det intresse ni visat den idé om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker, som utgått från Göteborgs minuthandelsförening, får Karlstads handelsförening, som i dag haft extra sammanträde för frågans behandling och enhälligt anslutit sig till Göteborgs minuthandelsförenings förslag, härmed vördsamt anhålla, att ni, då frågan förekommer i Riksdagen, måtte skänka den edert välvilliga understöd.»

Vid »möte med detaljhandlandena inom Malmö med omnejd» den 13 nästlidne december antogs följande resolution:

»Malmö minuthandlande, representerande alla branscher, samlade till möte i frågan om lagstadgad butikstängningstid, uttala sin fulla anslutning till den af Göteborgs minuthandelsförening gjorda motiveringen i frågan och ena sig om öppethållande söckendagar tiden 6 f. m.—8 e. m. och sön- och helgdagar intill klockan 9 f. m., samt att all varuförsäljning utomhus tillåtes endast under nämnda tid.»

Att handelsbiträden och månadskarlar, anställda inom minuthandelsbranschen, lifligt sympatisera med Göteborgs minuthandelsförenings förslag bör vara själfklart. Göteborgs handelsbiträdesförening yttrar i ett till Göteborgs köpmän ställt uttalande bland annat: »inom alla yrken hafva humanitetsfordringarna numera blifvit ganska mycket tillgodosedda i fråga om arbetstid, men så ej inom affärsvärlden. Därför vilja vi, medlemmar i Göteborgs handelsbiträdesförening, uttala våra stora sympatier för den af minuthandelsföreningen uttalade tanken om införande af lagstadgad stängningstid». — I en till undertecknad ställd skrifvelse daterad den 5 april förra året yttrar Göteborgs månadskarlar gemensamma förening bland annat följande: »under starkt betonande af behovet af en sådan reform anslöt sig mötet lifligt till det från Göteborgs minuthandelsförening framkomna förslaget om lagstadgad stängningstid».

Af ofvan återgifna uttalanden torde framgå, att behovet af lagstiftning rörande butikernas stängningstid gör sig starkt gällande. Samma behof har i utlandet på flera håll redan framkallat lagstiftningsåtgärder. Erkännande, att det naturligtvis icke går an att i detalj efterhärma hvad man rörande denna fråga beslutat i det ena eller andra landet, utan att en eventuell svensk lag måste lämpas efter här rådande förhållanden, bör det dock kunna vara af intresse att taga del af den norska och tyska lagstiftningen på detta område.

Den norska lagen är utfärdad den 31 maj 1900 och har följande lydelse:

»§ 1. Vedtägt om Lukningstid for Udsalgssteder inden en Kommunes Omraade kan fastsættes af Kommunestyret med Stadfæstelse af Kongen. Vedtægten kan omfatte alle eller visse Slags af de Udsalgssteder, som findes inden Kommunen, i Landdistrikterne enten inden hele Herredet eller inden Dele af dette.

Saadan Vedtägt kan ikke fastsættes, ifald en Trediedel af de fastboende Næringsdrivende, hvis Bedrift vilde omfattes af Vedtægten, paa Forhaand erklærer sig derimod.

Regler om Maaden, hvorpaa disse Erklæringer skal indhentes, gives af vedkommende Regjeringsdepartement. De med Indhentelsen forbundne Omkostninger udredes af Kommunekassen.

Forandring i gjældende Vedtägt maa for at blive gyldig stadfæstes af Kongen.

§ 2. Vedtægten kan fastsætte de Klokkeslet, indenfor hvilke vedkommende Udsalgssteder skal holdes lukkede, samt Forbud mod at holde Udsalgssteder aabne paa visse Dage i Aaret eller mellem visse Klokkeslet paa disse Dage.

Aabnings- og Lukningstiden kan fastsættes forskjellig for de forskjellige Forretningsgrene, for de forskjellige Aarstider og for de forskjellige Dage i Ugen. Inden samme Forretningsgren skal dog Reglerne altid omfatte og være ens for samtlige Handlende.

Dispensation fra Regler i Vedtægten kan for kortere Tidsrum meddeles af Amtmanden, for enkelt Leilighed paa Landet af Lensmanden og i Byerne af Politimesteren.

§ 3. Overtrædelse af Vedtægten straffes med Bøder og paatales efter de for Politisager gjældende Regler.»

Med stöd af denna lag har Kristiania kommunalstyrelse den 20 december 1901 utfärdat en förordning angående butikernas stängningstid, enligt hvilken försäljningsställena — dock med några särskildt specificerade undantag — skola vara stängda mellan klockan 8 e. m. och 7 f. m. Dag före sön- eller helgdag får likväl hållas öppet till klockan 10 e. m.

I Tyskland hafva motsvarande bestämmelser sedan den 30 juni 1900 nedanstående lydelse:

»§ 139 c.

I öppna försäljningslokaler och därtill hörande skrifrum (kontor) och lagerrum skall åt biträden, elever och arbetare beviljas en sammanhängande hvilotid af minst tio timmar efter den dagliga arbetstidens slut.

I kommuner, som enligt den senaste folkräkningen hafva mer än 20,000 invånare, måste hvilotiden i öppna försäljningslokaler, i hvilka två eller flere biträden eller elever sysselsättas, vara minst elfva timmar; för mindre samhällen kan denna hvilotid föreskrivas genom kommunalförordningarna.

Under arbetstiden skola biträden, elever och arbetare hafva en bestämd middagsrast. För biträden, elever och arbetare, som intaga sin hufvudmåltid utom den byggnad, hvori försäljningslokalen inrymmes, skall denna rast utsträckas till minst en och en half timme.

§ 139 d.

Bestämmelserna i § 139 c tillämpas ej

1. vid arbeten, som ofördröjligen måste företagas för att förekomma att varorna förstöras;

2. vid verkställandet af den lagstadgade inventeringen, såväl vid nyinredningar som vid flyttningar;

3. dessusom årligen under högst 30 af platsens polismyndighet för alla eller för enskilda yrkesgrenar bestämda dagar.

§ 139 e.

Från kl. 9 på aftonen till kl. 5 på morgonen skola öppna försäljningslokaler stängas för affärsrörelse.

De kunder, som redan äro i butiken vid stängningstiden, böra dock betjänas.

Efter kl. 9 på aftonen få försäljningslokaler hållas öppna

1. i oförutsedda nödfall;

2. under högst 40 af platsens polismyndighet bestämda dagar, likväl till senast kl. 10 på aftonen;

3. efter närmare bestämmelser af den högre förvaltningsmyndigheten i städer, som enligt den senaste folkräkningen hafva mindre än 2,000 invånare, äfvensom i landtkommuner, så vida affärsrörelsen hufvudsakligen inskränker sig till vissa veckodagar eller vissa timmar på dagen.

Bestämmelserna i §§ 139 c och 139 d få icke rubbas genom ofvanstående föreskrifter.

Under den tid, då försäljningslokalerna skola vara stängda, förbjudes allt utbudande af varor på offentliga vägar, gator, torg eller andra offentliga platser såväl i salustånd som medelst kringbäring. Utan förut gjord beställning få under samma tid ej heller varor kringbäras i husen. Undantag kunna tillåtas af platsens polismyndighet.

§ 139 f.

Vid ansökan af minst en tredjedel af affärsinnehafvarne kan för en kommun eller för flere omedelbart sammanhängande kommuner genom förordning af högre förvaltningsmyndighet efter kommunalmyndigheternas hörande för alla enskilda affärgrenar anordnas så, att öppna affärslokaler under bestämda tidrymder eller under hela året hållas stängda för affärsrörelse äfven mellan klockan 8 och 9 på aftonen och mellan klockan 5 och 7 på morgonen. Bestämmelserna i §§ 139 c och 139 d få härigenom ej rubbas.

På ansökan af minst en tredjedel af affärsinnehafvarne skall den högre förvaltningsmyndigheten, genom på platsen öflig kungörelse eller genom särskildt meddelande, infordra affärsinnehafvarnes yttrande för eller mot införande af tidigare stängning. Förklara sig två tredjedelar af de röstande för tidigare stängning, så kan den högre förvaltningsmyndigheten vidtaga motsvarande åtgärder.

Förbundsrådet är befogadt att afgifva bestämmelser om, huru förfaras skall för att fastställa det erforderliga antalet affärsinnehafvare.

Under den tid, då affärslokaler måste vara stängda på grund af stadgandet i afdelning 1, förbjudes all försäljning och allt utbudande af i

dess affärer förda varor på offentliga vägar, gator, torg eller andra offentliga platser så väl i salustånd som medelst kringbäring. Utan förut gjord beställning få ej heller under samma tid omnämnda varor utbjudas och försäljas i husen. Undantag kunna beviljas af platsens polismyndighet.»

I Tyskland har man alltså genomfört dels en obligatorisk stängningstid, bestämd till kl. 9 e. m., och dels en fakultativ till kl. 8 e. m. Att denna senare bestämmelse icke blott är en död bokstaf framgår däraf, att man t. ex. förra året i Lübeck bestämde stängningstiden till kl. 8 e. m., med undantag för lördag, då rätt att hålla öppet till kl. 9 medgifves. Med stöd af ofvanstående § 139 f påyrkade nämligen 1,134 af Lübecks 2,488 innehafvare af öppna försäljningsställen omröstning rörande åtta-tid, och vid den omröstning, som med anledning häraf företogs, röstade 1,254 för och endast 60 mot förslaget.

Men det är icke blott i Norge och Tyskland som lagstiftningsåtgärder på detta område vidtagits. Uti åtminstone några nordamerikanska stater och i de unga staterna i Australien har man insett, att endast lagstiftning kan hindra en hänsynslös konkurrens att till ytterlighet utnyttja den levande arbetskraften.

I England finnes sedan 1886 en lag (Shop Hours Regulation Act), afsedd att skydda biträden under 18 år från att i förtid utslitas genom en onaturligt lång arbetstid. Denna lag är emellertid af dem, den berör, allmänt förklarad otillräcklig, och nästan omedelbart efter dess antagande inlämnades i parlamentet ett nytt lagförslag, hvilket dock förkastades år 1888, oaktadt stora handelsidkare-kongresser uttalade sig för detsamma. I förbigående och till belysning af frågan må nämnas, att bland de föreningar, som vid detta tillfälle uttalade sig till förmån för lagstiftning på detta område, var en stor sammanslutning benämnd »föreningen för tidig stängning» (Early Closing Association), som förut under många år förklarar sig mot den lagstiftande maktens ingripande. Den hade efter nära femtio års fåfänga ansträngningar måst öfvergifva hoppet om att komma till ett resultat på den frivilliga öfverenskommelsens väg.

Så framt jag kunnat finna har ännu icke någon förbättring beträffande stängningstiden gjorts i den engelska lagen af år 1886. Men att döma af en resolution, som enligt »Bulletin des internationalen Arbeitsamt» (häft. 4, 5 år 1903, sid. 199, 200) fattades i engelska underhuset den 4 mars 1903, kan det icke dröja länge, innan en mera tillfredsställande lag kommer till stånd.

Nämnda resolution hade följande lydelse: »Enligt underhusets åsikt

har den onödigt långa arbetstiden i butikerna ett skadligt inflytande på deras hälsa och välfärd, hvilka äro densamma underkastade; det är önskvärdt att kommunalstyrelserna (Borough- and District Councils) blifva befullmäktigade att utfärda förordningar rörande stängningstiden och begränsning af arbetstiden inom sina respektive områden, hvarigenom de förslag, som öfverhusets utskott framlade år 1901, skulle blifva effektivt genomförda.»

Af det anförda torde ovederläggligt framgå, att de olägenheter beträffande stängningstiden, hvaröfver en allmän klagan förspörjes bland minut-handlarne och deras biträden, äro af sådan art, att de icke kunna på den frivilliga öfverenskommelsens väg undanröjas. De äro oupplösligt förenade med själfva yrket och någon verklig förbättring är icke genomförbar annat än på lagstiftningsväg. Detta är något, som erfarenheten bestyrker både här och i utlandet, och orsakerna torde ligga klara för en hvar, som vill bemöda sig att något tänka på hithörande förhållanden.

Det är på grund häraf jag vågar fästa Riksdagens uppmärksamhet vid denna angelägenhet och föreslå dess ingripande. Eventuella invändningar mot lagstiftning på detta område — eller rättare utvidgad lagstiftning, ty vi ha ju dock redan bestämmelser rörande söndagshvila — borde mista sin kraft, då man ser, hurusom principaler och biträden stå i det stora hela eniga i sin önskan om att något måtte genom statsmakternas bistånd i saken åtgöras.

Möjligt är ju, att någon viss bransch, t. ex. cigarrhandlarnes, finner med sin fördel förenligt att yrka på beståendet af nu gällande bestämmelser. Men dels blir väl allmänhetens konsumtion af tobak icke så synnerligen mycket mindre, om cigarrbutikerna stängas i rimlig tid, ty om man vet, att man icke kan få hvad man önskar efter ett visst klockslag, så förskaffar man sig detsamma, medan tillfälle därtill gifves, och dels kan man ju tänka sig möjligheten af att förhållandena kunna ordnas på något liknande sätt, som den norska lagen medgifver.

Tydligt torde emellertid vara, att om bestämmelser rörande butikernas stängningstid på lagstiftningsväg åstadkommas, så bör äfven förhindras att dessa bestämmelser kringgås, såsom fallet blifvit med beslutet rörande cigarrbutikernas söndagsstängning. I samband med beslut rörande butikernas stängningstid bör därför äfven fattas beslut rörande ändrade bestämmelser för gatuhandeln.

Beträffande den tid, som må anses lämplig att få fastställd som öppnings- och stängningstid, torde knappt vara skäl att föregripa den utredning, som nog äfven åtskilliga andra af frågans detaljer göra erforderlig. Men lämpligt torde vara, att, såsom skett i både Norge och Tyskland, åt

de olika orternas detaljhandlande lämna en viss frihet att inom vissa gränser välja hvad för dem må vara lämpligast. På olika orter råda ofta olika vanor och behof, hvarför den lag, som på ifrågavarande område skall tillämpas, bör vara sådan, att den låter anordna sig efter de olika orternas förhållanden.

På grund af hvad ofvan anförts, får jag härmed vördsamt föreslå,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om lagstadgad stängningstid för handelsbutiker och i samband därmed undersöka hvilka ändringar i nu gällande bestämmelser rörande gatuhandeln, som införandet af lagstadgad stängningstid skulle göra nödvändiga, samt till Riksdagen inkomma med de förslag, som sagda utredning kan föranleda.

Stockholm den 19 januari 1904.

K. G. Karlsson.

I motionens syfte instämmer *C. Fave.*
